

# Samenvatting

## Voorwoord

Het samen bekijken van de DVD serie 'Catholicism' is een geweldige ervaring. Deze samenvatting is geschreven om de ervaring nog inspirerender te maken. Een enkele deelnemer heeft moeite met de hoeveelheid informatie die aangeboden wordt. Hopelijk kan het lezen van deze samenvatting, vooraf of na het bekijken van de aflevering u hierbij helpen.

pastoor Franken

## Aflevering 1. Jezus, God en mens

De centrale claim van het christendom is dat God één van ons werd. Hij werd een mens. Jezus vraagt aan zijn leerlingen: “Wie zeggen de mensen dat Ik ben?” (Mc 8:27) Hij vraagt niet: “Wat vinden de mensen van mijn onderricht?” Boeddha ontmoedigt aandacht voor zijn persoon en vestigt de aandacht op de spirituele weg die hij ontdekt heeft. Hetzelfde geldt voor stichters van andere godsdiensten. De enige stichter die de aandacht op zijn eigen persoon vestigt, is Jezus. Zijn persoon staat centraal in het christendom. Daarmee kunnen we niet volhouden wat velen tegenwoordig zeggen: “Jezus was enkel een goed mens, een inspirerend religieus leraar.” Hij handelt namelijk voortdurend alsof Hij God in persoon is. Of hij spreekt de waarheid (en is God) of hij liegt. Maar in het laatste geval is Hij geen goed mens. Daarmee stelt Jezus ons als geen ander voor een keuze. “Wie niet vóór **Mij** is, is tegen **Mij**.” (Lc 11,23)

Pas wanneer we begrijpen dat God mens wordt in Jezus, worden zijn acties meer begrijpelijk. Jezus komt naar Jeruzalem. “Hij ging de tempel binnen en begon de mensen die daar kochten en verkochten weg te jagen; de tafels van de geldwisselaars en de stoelen van de duivenverkopers gooide Hij om, en Hij liet niet toe dat iemand iets vervoerde over het tempelplein. Hij leerde hun: “Er staat toch geschreven: Mijn huis zal een huis van gebed heten voor alle volken? Maar u hebt er een rovershol van gemaakt.” (Mc 11,15-17) De tempel was het centrum van het politieke, culturele en religieuze leven in Israël. Het was zelfs veel meer: Het was de woonplaats van God op aarde. Jezus reinigt de tempel van corruptie en zegt over zichzelf: “Ik zeg u, hier is meer dan de tempel.” (Mt 12,6) Hij zelf is de ware definitieve tempel, de plek waar God verblijft op aarde.

Jezus is een strijder. Het evangelie vertelt het verhaal van een strijd tussen twee keizers. Aan de ene kant staat Caesar. Hij staat symbool voor alles waar wij ook in onze tijd macht en invloed aan toe kennen. Maar de echte keizer wordt volgens het kerstverhaal als een machteloos klein kind geboren in een kribbe. Hij heeft de echte macht, de geestelijke macht. Dat de komst van Jezus leidt tot strijd is niet verwonderlijk. Want God komt een wereld binnen die vervormd is door zonde. (Dat is een diepgewortelde oppositie tegen God.) De strijd wordt beslissend uitgevochten aan het kruis. Daar wordt Jezus geconfronteerd met alle vormen van menselijk disfunctioneren: verraad, geweld, domheid, haat, institutionele corruptie en onvergelijkbare wreedheid. Hij reageert van zijn kant niet met geweld. Hij laat het allemaal over zich heen spoelen en bidt: “Vader, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen.”

We hebben God vermoord. God keert echter terug met vergevende liefde: Jezus verrijst uit de dood. Deze verrijzenis verklaart de succesvolle verspreiding van het christendom. Sommige geleerden zeggen tegenwoordig dat de verrijzenis symbolisch moet worden verstaan, een teken dat de zaak van Jezus verder gaat. Dit had men in de eerste eeuw klinkklare onzin gevonden. Kunnen we ons Paulus voorstellen die zegt: ik kom u de inspirerende leer brengen van een gestorven mens? Paulus verkondigt maar één ding: verrijzenis!

Niet Caesar is de machtigste. Niet alle aardse zaken waarvan wij denken dat ze de meeste invloed hebben. Het kruis is de overwinning van God, een overwinning van geweldloosheid, medeleven, liefde en vergeving. En dit is machtiger dan wat ook ter wereld, omdat dit de macht is die de wereld geschapen heeft. Jezus is de Heer! Hij verdient onze loyaliteit, boven alle aardse machten.

## Aflevering 2. Het onderricht van Jezus.

Belangrijker dan wat Jezus gezegd heeft, is wie Hij is. Beseffen we eenmaal dat in Hem God mens geworden is, dan wordt ook zijn onderricht belangrijk. Tijdens de Bergrede wordt hij gepresenteerd als de nieuwe Mozes, de nieuwe wetgever. De regels die Hij geeft, zijn bedoeld om ons vreugde te schenken. Daarom beginnen ze steeds met het woord ‘gelukkig’ of ‘zalig’.

“Gelukkig die barmhartig zijn, want zij zullen barmhartigheid ondervinden.” (Mt 5,8) Johannes zegt hetzelfde met de uitdrukking “God is liefde” (1 Joh 4,16) “Gelukkig die zuiver van hart zijn, want zij zullen God zien.” Dit betekent het volgende. Gelukkig ben je wanneer je leven uiteindelijk om één ding draait: God behagen. “Gelukkig die honger en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.” Dit stelt ons de vraag: Wat is je meest fundamentele verlangen? “Gelukkig die vrede brengen, want zij zullen kinderen van God genoemd worden.” God maakt alles één. Wie zijn leven op God richt, wordt een bringer van vrede. De andere vier zaligsprekingen gaan over het volgende. We ervaren in onszelf een intens verlangen naar God maar we proberen dat verlangen te bevredigen met dingen die minder zijn dan God: rijkdom, genot, macht en roem. Deze werken verslavend. We raken geobsedeerd door deze goederen. Gelukkig ben je echter wanneer je niet verslaafd bent aan materiele goederen, aan je ‘goed voelen’, aan wereldlijke macht of aan roem en eer. Het voorbeeld hiervan is Jezus aan het kruis. Hij veracht rijkdom, genot, macht en roem. Hij verlangt slechts de wil van de Vader te doen. Hij is zuiver van hart en brengt aan het kruis de ultieme vrede voor de mensheid.

Het hoogtepunt van de Bergrede is het volgende: “Jullie hebben gehoord dat er gezegd is: U zult uw naaste liefhebben en uw vijand haten. Maar Ik zeg jullie: heb je vijanden lief en bid voor wie je vervolgen” (Mt 5,43-44) Liefde is geen emotie. Het is actief het goede willen voor de ander. Jezus wil dat we gaan beminnen zoals God. God houdt van zijn vrienden én van zijn vijanden. Jezus gaat nog verder. “Jullie hebben gehoord dat er gezegd is: Oog om oog en tand om tand. Maar Ik zeg jullie een zaak niet uit te vechten met iemand die je kwaad heeft gedaan. Maar als iemand jou een klap op je rechterwang geeft, houd hem dan ook de andere voor.” Jezus vraagt ons niet met méér geweld te antwoorden. Dat leidt alleen maar tot een spiraal van geweld. Ook vraagt Hij ons niet te vluchten of toe te geven. Keer je andere wang toe. Daarmee zeg je: “Ik weiger mee te werken aan de wereld waarin jij leeft.” Moeder Teresa nam een kind mee naar de bakker en smeekte om brood. De bakker spuwt haar vol in het gezicht. Ze zegt: “Dank u voor dit geschenk voor mij. Heeft u nu misschien iets voor het kind?” Ze bracht hem zo op een ander geestelijk niveau. Dat is de andere wang toekeren.

Jezus gaf ook onderricht via verhalen. In het verhaal van de verloren zoon presenteert Hij een Vader die niets anders kan doen dan liefhebben. God geeft ons alles wat Hij heeft. Zijn wezen bestaat uit geven.

De liefde tot God gaat samen met de liefde tot andere mensen. God liefhebben betekent liefhebben wat van Hem afkomstig is. (en dat is de hele wereld.) Dit principe wordt uitgewerkt in Mattheus hoofdstuk 25. “Ik verzeker jullie, alles wat je voor één van deze minste broeders van Mij hebt gedaan, heb je voor Mij gedaan.” Van veel heiligen kan het volgende gezegd worden: Hun liefde voor de armen was gebaseerd op hun vurige liefde voor God.

### Aflevering 3. Het mysterie van God.

Als Mozes de opdracht krijgt het volk uit Egypte te bevrijden, vraagt hij naar de naam van God. Hij krijgt als antwoord: 'Ik ben die is.' De katholieke traditie spreekt naar aanleiding hiervan over God als 'het zijn zelf'. God is niet één van de dingen in deze wereld. Zelfs niet het grootste ding wat er te vinden is. God overstijgt al onze voorstellingen en al onze ideeën. Hij is niet te definiëren. Augustinus zei: "Als je het begrijpt is het God niet."

Kunnen we dan slechts zwijgen over God? We kunnen God zien in dit leven, maar slechts indirect, door zijn schepselen en wat Hij bewerkt. Thomas van Aquino heeft op grond hiervan argumenten voor het bestaan van God geformuleerd. Het belangrijkste gaat over de contingentie van de wereld. Contingentie het feit dat alles wat wij kennen ontstaat en weer vergaat. Niets in deze wereld bevat in zichzelf de reden van zijn bestaan. Iets anders heeft het veroorzaakt. Maar ook die oorzaak is weer contingent. Zo kunnen we eindeloos verder terug gaan, wat niets zou verklaren. We moeten een werkelijkheid vinden die uit zichzelf bestaat. Dat is God. Alleen God vergaat niet. 'Ik ben die is'. Daarom is "mijn ziel onrustig tot hij rust vindt bij U Heer." (Augustinus) Ratzinger en Einstein zeggen het zo: "Het universum is niet toevallig ontstaan. Het is op intelligente wijze in het bestaan geroepen door een creatieve Geest. Geloof en wetenschap vormen daarom geen tegenstelling.

In het verhaal van Adam en Eva zien we twee mechanismen. Een poging om God te manipuleren en een poging om van Hem weg te vluchten als dat niet lukt. Het 'zijn zelf' kan niet gegrepen worden maar men kan er ook niet van wegvlugten. God is transcendent. Hij is radicaal anders. Groter dan alles wat wij kunnen denken. Maar Hij is ook immanent. God draagt alles wat bestaat en kent ons allen door en door. We zouden niet moeten manipuleren of wegvlugten. We zouden verliefd op Hem moeten worden.

God is de Schepper van alles. Hij is dit niet zoals een beeldhouwer, die werkt met al aanwezig materiaal. De 'volheid van het zijn' werkt niet met reeds aanwezig materiaal. Hij roept alles tot bestaan vanuit het niets. Alles wat aanwezig is in een schepsel is daarom afhankelijk van God. God schept nu nog steeds en houdt alles in stand. God heeft niet het uurwerk van het universum opgewonden en is daarna met pensioen gegaan. Omdat alle schepselen uit Hem voortkomen zijn we verbonden met elkaar. God bestuurt de schepping volgens zijn bedoelingen, maar op een milde geweldloze manier.

Waarom laat God het kwaad toe? Het klassieke antwoord van Thomas van Aquino zegt dat God het toelaat om er een groter goed uit voort te laten komen. Maar is dat niet een te makkelijke verklaring wanneer je bijv. geconfronteerd wordt met de Holocaust? Job roept God ter verantwoording en hij staat symbool voor iedereen wiens lijden onrechtvaardig is. Gods antwoord aan Job komt erop neer dat Hij aan een kunstwerk werkt dat alle tijd en ruimte omvat. Wij staan niet op zijn gezichtspunt en zien maar een gedeelte.

Ook dit antwoord voldoet voor veel mensen niet. Het enige adequate antwoord is misschien het antwoord dat God aan het kruis geeft. Daar ontmoet het duister van de menselijke conditie de volheid van Gods liefde.

God is één, maar God is niet één op een ondeelbare manier. In zijn eenheid is Hij een familie van liefde. Augustinus gebruikt het beeld van het menselijk bewustzijn: geest, zelfkennis, zelfliefde. Je kan ze onderscheiden maar het menselijk bewustzijn wordt niet in drieën gesplitst.

## Aflevering 4. Maria, de Moeder van God

De kerkvaders plaatsten Maria tegenover Eva. Eva wilde ‘gelijk worden aan God’. Dit is de erfzonde. Als twee jonge mensen elkaar ontmoeten tasten ze elkaar af. Hun relatie zal uiteindelijk alleen tot leven komen als ze zich aan elkaar overgeven, als ze verliefd worden. God wil dat we volop leven maar Hij wil ook dat we onszelf aan Hem overgeven en op Hem verliefd worden. Het grijpen van Adam en Eva naar de gelijkheid met God staat haaks op deze overgave. Maria geeft zich over. Haar ego verlangt niets voor zichzelf. Zo verheerlijkt zij God en wordt haar overgave bron van leven: Zij wordt zwanger van de Zoon van God.

De vraag van Jezus ‘Wie zeggen de mensen dat Ik ben?’ kwam weer aan de orde op het concilie van Efeze. (431 na Chr.) Het concilie leerde dat Jezus niet gezien moet worden als een menselijke persoon die een bijzonder intense relatie met God heeft. Dat zou Hem tot de ultieme heilige maken, maar we zouden niet meer praten over God die werkelijk één van ons geworden is. Er zijn in Jezus geen twee personen, een menselijk en een goddelijke. In Jezus bestaat slechts de persoon van God die mens wordt. Daarom mag Maria Theotokos (de Moeder van God) genoemd worden.

Het dogma van de ‘onbevleete ontvangenis’ werd in 1854 afgekondigd maar heeft wortels die veel verder teruggaan in de geschiedenis. Het betekent dat Maria door een speciale genade vanaf het moment van conceptie vrij was van de erfzonde. Had Maria dan geen verlossing nodig? Maria wordt ook verlost door de genade van Christus. Maar deze genade bestaat buiten de tijd en kan onafhankelijk van het normale tijdsverloop toegepast worden. Maria werd van tevoren al verlost van de erfzonde, voordat Christus geboren werd, in een soort ‘preemptive strike’. Dit alles werd op een bijzondere wijze bevestigd toen Maria te Lourdes tegen Bernadette zei: ‘Ik ben de onbevleete ontvangenis’.

Het dogma van Maria ten hemel opneming betekent dat Maria met lichaam en ziel opgenomen werd in de hemel. Verlossing betekent niet dat de ziel bevrijd wordt uit het lichaam. De verlossing is een omvorming van de hele persoon. In de geloofsbelijdenis praten we daarom over ‘de verrijzenis van het lichaam’. Lichaam en ziel zijn één, en vormen onze totale persoon. De ten hemel opneming is geen reis door de ruimte. Het betekent dat Maria als totale persoon opgenomen wordt in de dimensie van God.

Er wordt gesproken over het inslapen van Maria. Voor ons, zondige mensen, is de dood iets wat angst aanjaagt. Maar hoe zou het zijn voor Maria, die geheel zonder zonde was? Zou zij er niet mee omgaan zoals wij aan het eind van de dag gaan slapen? Rustig, kalm, in het volste vertrouwen dat we weer wakker worden?

Maria is nog steeds aanwezig in de Kerk en speelt een belangrijke rol. Haar voornaamste taak is om mensen te brengen tot een diepere eenheid met haar Zoon. Dit blijkt uit de geschiedenis van Onze Vrouw van Guadeloupe. Historisch staat vast dat deze verschijning van Maria binnen tien jaar leidde tot de bekering van geheel Mexico tot het christendom. Dit leidde tot het einde van de mensenoffers bij de Azteken. Wanneer er spanningen ontstaan in een samenleving, zoeken we mensen die we daar de schuld voor kunnen geven. We zoeken zondebokken. Dit leidt tot vermindering van spanning en het gevoel dat de goden met deze offers instemmen. De verschijning van Maria als Moeder van God, wiens Zoon slachtoffer werd van dit zondebokmechanisme, ontmaskert deze dynamiek.

## Aflevering 5. Petrus en Paulus

Petrus en Paulus zijn twee sleutelfiguren binnen het christendom. Petrus was de leider van de twaalf apostelen. Paulus was de eerste die de volle betekenis zag van de verrijzenis van Jezus.

Op het moment dat Petrus Jezus ontmoet zegt hij: “Heer, ga weg van mij, ik ben een zondig mens.” (Lk 5,8) Uiteindelijk zijn we allen zondaars. De heilige weet dat omdat hij gericht is op het licht. Wanneer je met je auto naar het licht toe rijdt, zie je duidelijker de vlekken op de voorruit. Als je van het licht weg rijdt, denk je dat de voorruit oké is. Als je op God gericht bent, ben je je meer bewust van je gebreken.

Petrus was aanwezig bij de belangrijkste gebeurtenissen uit het leven van Jezus. Hij was bij de gedaanteverandering van Jezus op een berg. (Mk 9,2-10) Thomas van Aquino vraagt zich af waarom Petrus uitverkoren was om hiervan getuige te zijn. Zijn antwoord? Omdat hij het meeste van Jezus hield. Je leert Christus hoofdzakelijk kennen door op Hem verliefd te worden.

Jezus vraagt zijn leerlingen: “Wie zeggen de mensen dat Ik ben?” De antwoorden weerspiegelen de consensus van de mensen maar ze zijn allemaal fout. Petrus geeft het juiste antwoord: “U bent de Messias, de Zoon van de levende God.” (Mt 16,16) Dit antwoord komt niet voort uit de opleiding of intelligentie van Petrus. Het komt als een gift van God, een speciaal charisma van de heilige Geest. Jezus antwoordt: “Ik zeg jou: jij bent Petrus; op die steenrots zal Ik mijn kerk bouwen.” (Mt 16,18) Alle opvolgers van Petrus hebben deel aan dit charisma. De kerk rust niet op de publieke opinie maar op deze door de Geest gegeven kennis van wie Jezus is. Het christendom is geen filosofie. Het fundament is een persoon, Jezus Christus. Een persoon die Petrus zelf persoonlijk heeft gekend.

Het evangelie dat Paulus verkondigde was in een notendop: “Geloof in de Heer Jezus; dan zult u gered worden, u en al uw huisgenoten.” (Hand 16,31) De verrijzenis is het fundament van Paulus geloof. “Als Christus niet is verrezen, is uw geloof waardeloos.” (1 Kor 15,17) Paulus was bekend met alle opvattingen uit zijn tijd over een leven na de dood. De verrijzenis is anders. Christus is niet naar de onderwereld gegaan. (het Sheool) Het is niet alleen zijn ziel die voortleefde, los van zijn lichaam. Nee, Christus is lichamelijk verrezen, met een verheerlijkt, een herschapen lichaam.

Het belangrijkste zinnetje bij Paulus is ‘in Christus’. Het gaat over een binnen gaan in de kracht van Christus. Hoe? De eerste stap is geloof (vertrouwen): Je leven overgeven aan de macht van Christus. De tweede stap is liefde. Zonder liefde is geloof niets waard. Paulus wil dat we verdrinken in de kracht van Christus. Dat gebeurt door liefde. Het doel van alle spiritualiteit is het leven van liefde binnen te gaan. Want ‘God is liefde’. Liefde is het goede willen voor een ander. Het is het zwarte gat van de zelfzucht ontvluchten en leven voor een ander.

## Aflevering 6. Christus en de kerk

Voor katholieken is de Kerk niet slechts een menselijk instituut. De Kerk is een sacrament van Jezus en deelt daarom in het leven en de energie van Christus zelf. Christus identificeert zich zo met zijn volgelingen, dat wanneer zij lijden, Hij zelf lijdt. “Ik verzeker jullie, alles wat je voor één van deze minste broeders van Mij hebt gedaan, heb je voor Mij gedaan.” (Mt 25,40) Paulus noemt de Kerk het lichaam van Christus. Jeanne d’Arc zei tijdens haar proces: “Over Christus en de Kerk ben ik van mening dat ze één geheel zijn en men moet hierover geen moeilijkheden maken.”

Ik geloof in de ene heilige katholieke en apostolische Kerk, bidden we in de geloofsbelijdenis. Eén Kerk omdat er één God die mens geworden is. Wanneer we in één God geloven, wijzen we al het andere af als een god. Geen enkele cultuur, land of ideologie is een god. We hebben het gevaar van buitensporige eenheid gezien nl. totalitarisme. Maar de Kerk heeft een manier gevonden om te gaan met eenheid en verscheidenheid. Jezus is de logos (het verstand van God) waarmee God alles geschapen heeft. De Kerk ziet in de natuur en cultuur stralen van licht en elementen van waarheid. Daarom kan alles wat waar, goed en mooi is, opgenomen worden in de Kerk.

Heilig. De Kerk is heilig omdat Christus heilig is en de Kerk is zijn lichaam. In haar tradities, in haar geschriften, in haar liturgie, in haar sacramenten en in het leven van haar heiligen draagt de Kerk de heiligheid van Christus uit naar de wereld. Het lichaam van Christus is heilig maar daarmee wordt geen moment ontkend dat dit lichaam samengesteld is uit zondaars (Denk aan misbruik schandaal) De heiligheid van de Kerk komt van Christus en blijft daarom voortduren, ondanks de zwakheid van haar leden. Door haar heiligheid probeert de Kerk zondaars heilig te maken. Dat is haar doel.

De Kerk is het instrument waarmee Christus alle mensen wil verzamelen in één familie. Het heil van God is bestemd voor alle mensen. Katholiek wil zeggen universeel. Johannes Paulus II droeg dat uit op de Wereldjongerendagen. Bij de jongeren zag je vlaggen uit vele landen. De paus wilde niet dat de jongeren hun nationaliteit ontkenden. Maar hij liet ze zien dat ze behoorden tot een familie die alle nationaliteiten oversteeg.

Apostolisch. Dit betekent dat de Kerk haar wortels heeft in het geloof van de twaalf apostelen. De Kerk is geen debatingclub. Ze vindt haar grond in de persoon van Jezus, die deze apostelen kenden. Ze heeft haar grond in deze kennis, in het geloof, van de 12 apostelen. De apostelen gaven hun gezag door aan hun opvolgers, de bisschoppen, die het ook weer doorgaven. Zo zijn de huidige bisschoppen opvolgers van de apostelen geworden. Elke priester van de katholieke Kerk is gewijd door een bisschop. Dit betekent dat de hele leiding van de Kerk apostolisch in zijn structuur is. Als we spreken over een hiërarchische Kerk bedoelen we dit: dat de Kerk geleid wordt door priesters.

De Kerk is niet democratisch. Ze is gegrondvest op openbaring aan de apostelen. De Kerk zou niet meer zichzelf zijn als ze bijv. ontkende dat Jezus de mens geworden God is. Er zijn perioden in de geschiedenis geweest dat als de Kerk democratisch zou zijn geweest, men daartoe besloten zou hebben omdat de meerderheid toen de godheid van Christus ontkende. In dit kader past de onfeilbaarheid van de paus. Dit betekent niet dat de paus zich nooit vergist of dat hij de toekomst kan voorspellen. Het betekent dat hij weet wie Jezus is. Wanneer hij met beroep op zijn hoogste gezag (ex cathedra) doctrines formuleert of morele voorschriften, wordt hij daarom behoed voor het maken van fouten.

## Aflevering 7. Liturgie en Eucharistie

Volgens het Tweede Vaticaans Concilie is de liturgie bron en hoogtepunt van het christelijk leven. De Mis begint ermee dat we samenkomen. In de samenleving is een belangrijke kwestie: “Wie is ‘in’ en wie niet. Wie staat aan de top?” In de kerk geldt dat allen lid zijn van het mystieke lichaam van Christus. De liederen die we zingen brengen dat tot uitdrukking. Onze stemmen klinken samen in harmonie. De Mis begint met het kruisteken door de priester. Hiermee zeggen we dat we bij God horen. Mijn leven draait niet om mijzelf. Dit staat haaks op de moderne gedachte dat we eigen baas zijn.

De gewaden die de priester aan heeft, bevatten een boodschap. De priester handelt niet in zijn eigen persoon maar *in persona Christi*. Zijn woorden en gebaren zijn geen uiting van zijn eigen opvattingen maar van die van Christus. Daarom antwoorden de mensen met: en met uw geest. Ze antwoorden niet de priester maar Jezus in wiens persoon hij handelt. Na het kruisteken worden we uitgenodigd onze zonden te belijden. De schrijver G.K. Chesterton, merkte eens op: “De kerk kent heiligen, maar dat zijn slechts mensen die beseften dat ze zondaars waren. Het belangrijkste verschil bestaat niet tussen ‘heiligen’ en ‘zondaars’, maar tussen zondaars die beseffen dat ze zondigen en zij die dat om de één of andere reden niet willen weten of toegeven.

‘Eer aan God in den hoge.’ Wanneer God echt het belangrijkste is in ons leven - en niet genot, geld of macht - ontstaat er harmonie en vrede. Na de lezingen uit de Bijbel, preek en geloofsbelijdenis volgt de voorbede. Hierin komt de onderlinge afhankelijkheid van het lichaam tot uitdrukking. We kunnen niet zeggen: jouw zorgen gaan me niet aan. We zijn geen club maar een organisme. Als de voet pijn heeft, heeft het heel lichaam pijn.

In onze wereld heeft zonde ons misvormd. Dit moet hersteld worden om weer vertrouwelijk met God om te gaan en dat vraagt offers. God heeft deze offers niet nodig. Wij hebben ze nodig. Dit is de logica die onder de liturgie van de Eucharistie zit. Na de voorbede wordt brood en wijn als offer naar voren gebracht. Deze ontvangen we terug als lichaam en bloed van Christus. Gedurende het Eucharistisch gebed komt Christus wezenlijk, waarachtig en werkelijk tegenwoordig. In hoofdstuk 6 van het Johannes-evangelie vertelt Jezus: “Ik ben het levende brood dat uit de hemel is neergedaald; wanneer iemand dit brood eet zal hij eeuwig leven. En het brood dat ik zal geven voor het leven van de wereld, is mijn lichaam.” Nu beginnen de Joden heftig te discussiëren: Daarop zegt Jezus: “Waarachtig, ik verzeker u: als u het lichaam van de Mensenzoon niet eet en zijn bloed niet drinkt, hebt u geen leven in u.” Jezus spreekt over werkelijk fysiek eten. Het gevolg is dat bijna al zijn volgelingen Hem verlaten. Hij had ze bij zich kunnen houden door te zeggen: “Dit is enkel symbolisch bedoeld.” Dat doet Hij niet. Hij vraagt zelfs aan de twaalf: “Willen jullie soms ook weggaan?”

We spreken over transsubstantiatie. Dit onderscheidt realiteit en verschijningsvorm. De diepste realiteit van het brood is veranderd in het lichaam na Christus, terwijl het uiterlijk brood blijft. Deze verandering geschiedt door de instellingswoorden. Woorden kunnen soms de realiteit veranderen. Als een politieagent zegt ‘u staat onder arrest’, dan sta ik onder arrest. Het Woord van God heeft onnoemelijk meer invloed. God schept het hele universum door de macht van zijn Woord. “*Toen zei God: ‘Er moet licht zijn’. En er was licht.*” (Gen 1,3) In de Communie worden we gevoed met het lichaam van Christus, d.w.z. met Christus zelf. Als het goed is, worden we daardoor omgevormd! We kunnen er nu op uit om de wereld om te vormen! Daartoe worden we uitgezonden bij de zegen.

## **Aflevering 8. De gemeenschap van de heiligen.**

Een heilige is iemand die toegestaan heeft dat Jezus hem grondig innerlijk verandert. Paulus beschrijft het aldus: Ikzelf leef niet meer, Christus leeft in mij. (Gal 2,20). In het vijfde hoofdstuk van het Evangelie van Lucas vinden we de gebeurtenis van de wonderbare visvangst. Jezus stapt gewoon in de boot van de vissers en begint bevelen te geven. Dit symboliseert de invasie van genade, van goddelijke liefde in iemands leven. Deze genade vernietigt onze natuur niet, maar brengt haar op een hoger niveau. De professionele visser Petrus vangt meer vis dan hij ooit had kunnen dromen. Heiligen zijn degenen die Jezus in hun boot hebben toegelaten en daardoor volledig mens zijn geworden. De dvd beschrijft vier heiligen: Katharine Drexel, Thérèse van Lisieux, Edith Stein en Moeder Teresa van Calcutta. Christus heeft deze levens zo gegrepen dat ze een levende icoon werden van Zijn aanwezigheid.

God wil van ieder van ons een heilige maken. We moeten dat wel willen. We moeten met Hem willen meewerken. Als we in de hemel zijn, zullen we allemaal heilig zijn, want er zijn alleen heiligen daar.

## Aflevering 9. Gebed en geestelijk leven.

Gebed is een diepe persoonlijke ontmoeting met God. Ik ben er niet altijd klaar voor om meteen van het gewone werkleven over te schakelen naar die ervaring. Ik heb oefening nodig. Gebeden als het Onze Vader en het Weesgegroot of het bidden van de Rozenkrans kan onze gedachten ordenen. Ze helpen ons verstand te kalmeren. “Gebed is het verheffen van de geest en het hart tot God.” (Johannes Damascener) De aflevering laat een aantal leermeesters van het gebed zien.

Thomas Merton leerde een angstige en geseculariseerde samenleving om te bidden. Johannes van het Kruis verkent de menselijke ziel. Ons verstand wil alles weten. Het zal niet rusten tot het verlicht is door de goddelijke waarheid. Onze wil zal niet rusten tot het rust in de absolute goedheid van God. Onze gevoelens kennen oneindige verlangens omdat ze gericht zijn op de oneindigheid van God. Dit is waarom de meesten van ons zich vaak rusteloos en onvoldaan voelen. We proberen deze diepe verlangens te vullen met de onbeduidende genoegens van dit leven. Dit leidt tot een verslaving en een steeds méér willen. Of we proberen oppervlakkig te doen alsof deze verlangens niet bestaan. Een zuiveringsproces is nodig waarin we leren ons ultieme geluk niet te zoeken in tastbare zaken of in verheven gedachten. Je moet door dit zuiveringsproces, om op het punt te komen dat je hevig verliefd kan worden op God.

Van Teresia van Avila is het volgende mooie gebed: “Laat niets je verontrusten. Alles gaat voorbij. Alleen God blijft.” Of je nu lang leeft of kort, ziek bent of gezond, je woont in de veiligheid van een innerlijke burcht. Christus woont namelijk in het diepst van je ziel.

Bij Merton, Johannes van het Kruis en Teresia van Avila krijgen we een glimp te zien van wat de Kerk contemplatief gebed noemt: Je wordt volkomen stil in je innerlijk. Er is een ontmoeting met God voorbij alle taal, woorden, gedachten en concepten. (Een ontmoeting die zeldzaam is.)

Maar de meeste mensen denken bij gebed aan iets anders. Ze denken aan het vragen van iets aan God. Dit is een van de belangrijkste vormen van gebed. Jezus zegt zijn leerlingen hierin te volharden. “Vraag, en jullie zal gegeven worden. Zoek, en je zult vinden. Klop, en er zal voor je worden opengedaan.” (Mt 7,7) Dit geeft aanleiding tot een aantal dilemma's. Als God niet verandert, waarom zou je Hem om iets vragen? En als God alwetend is, waarom Hem dan vertellen wat je nodig hebt? Jezus zegt dat God weet wat we nodig hebben voor we het vragen. De Bijbel gebruikt voor God het beeld van een ouder. Ouders krijgen voortdurend vragen van kinderen. En goede ouders weten wat hun kinderen nodig hebben voor ze het vragen. Maar het kind krijgt niet altijd wat het vraagt. Het kind heeft nog niet de ervaring om te weten wat goed voor hem is.

## Aflevering 10. Het eeuwig leven.

Het katholicisme spreekt van hel vagevuur en hemel.

Hel. Augustinus beschreef zonde als *'incurvatus in se'*, als gevangen zijn in zichzelf. Zonde is vrijwillig de volheid van het leven de rug toekeren en heersen als vorst in een eigen koninkrijkje. Alle zondaars denken diep van binnen dat ze 'een god' zijn, omdat ze ervan overtuigd zijn dat het heelal om hen draait. Zelfingenomenheid, vastzitten in de nauwe grenzen van het eigen ego is een triest gebeuren. Er is niets glorieus aan het kwaad. We zijn bestemd om uit de nauwe grenzen van ons eigen ik te breken.

De mogelijkheid dat de hel bestaat is het logisch gevolg van twee fundamentele overtuigingen: "God is liefde en wij mensen zijn vrij om te kiezen." God is niet af en toe liefde. Liefde is zijn essentie. Wat het grote verschil maakt is hoe die liefde door ons ontvangen wordt. We kunnen haar ontvangen of afwijzen. We kunnen ons koesteren in het licht of er ons van afwenden. Dat is de waarheid van de menselijke vrijheid. We kunnen 'ja' of 'nee' zeggen tegen God. God stuurt niemand naar de hel. Als er daar mensen zijn, zijn ze daar omdat ze daar willen zijn, omdat ze er zelf voor kiezen. Het is onze eigen verantwoordelijkheid.

Vagevuur. "Zij die sterven in de genade en de vriendschap van God, maar nog niet volkomen gelouterd zijn, ondergaan, hoewel ze reeds van hun eeuwig heil verzekerd zijn, na hun dood een loutering teneinde de noodzakelijke heiligheid te verwerven om in de vreugde van de hemel te kunnen binnengaan. De Kerk noemt deze laatste loutering van de uitverkorenen, die geheel verschillend is van de straf van de verdoemden, *vagevuur*." (*Catechismus van de Katholieke Kerk, no 1030-1031*) Als je iets verkeerd telkens opnieuw doet ontstaat er een soort gewoonte die moeilijk te doorbreken is. Van deze gevolgen van de zonde moet je gezuiverd of genezen worden. Mensen willen in het vagevuur zijn, omdat ze gezuiverd willen worden. Het heeft niets met wreedheid van de kant van God te maken.

De hemel is het doel van het katholiek leven. God wil dat we deelnemen aan zijn eigen leven, een leven dat liefde is. De hemel is liefde. Het is een leven dat nu nog buiten ons voorstellingsvermogen ligt.

Het beeld van de 'zalige aanschouwing' wordt gebruikt. Zelfs het beste wat deze wereld ons bieden kan laat ons toch naar méér verlangen. De hemel is de vervulling van het diepste verlangen van de mens. "Nu kijken wij nog in een spiegel, we zien raadselachtige dingen, maar straks zien we van aangezicht tot aangezicht." (*1 Kor 13,12*) Het zien van Gods aangezicht is de metafoor voor deze hemelse vervulling van onze verlangens.

Dit is geen individualistisch gebeuren. Een ander beeld is 'het nieuwe Jeruzalem'. De stad als een plek waar allerlei gemeenschappelijke activiteiten plaatsvinden. Nu worden die nog verstoord door de zonde. Dan zal onze gemeenschap volmaakt zijn. Een ander beeld is dat van 'de nieuwe hemel en de nieuwe aarde'. Dit beeld geeft aan dat het om een diepgaande verandering van de materie gaat. De verrijzenis impliceert niet het achterlaten van het lichaam maar het omvormen van het lichaam. God geeft de aarde niet op, maar wil haar vernieuwen en verlossen.